

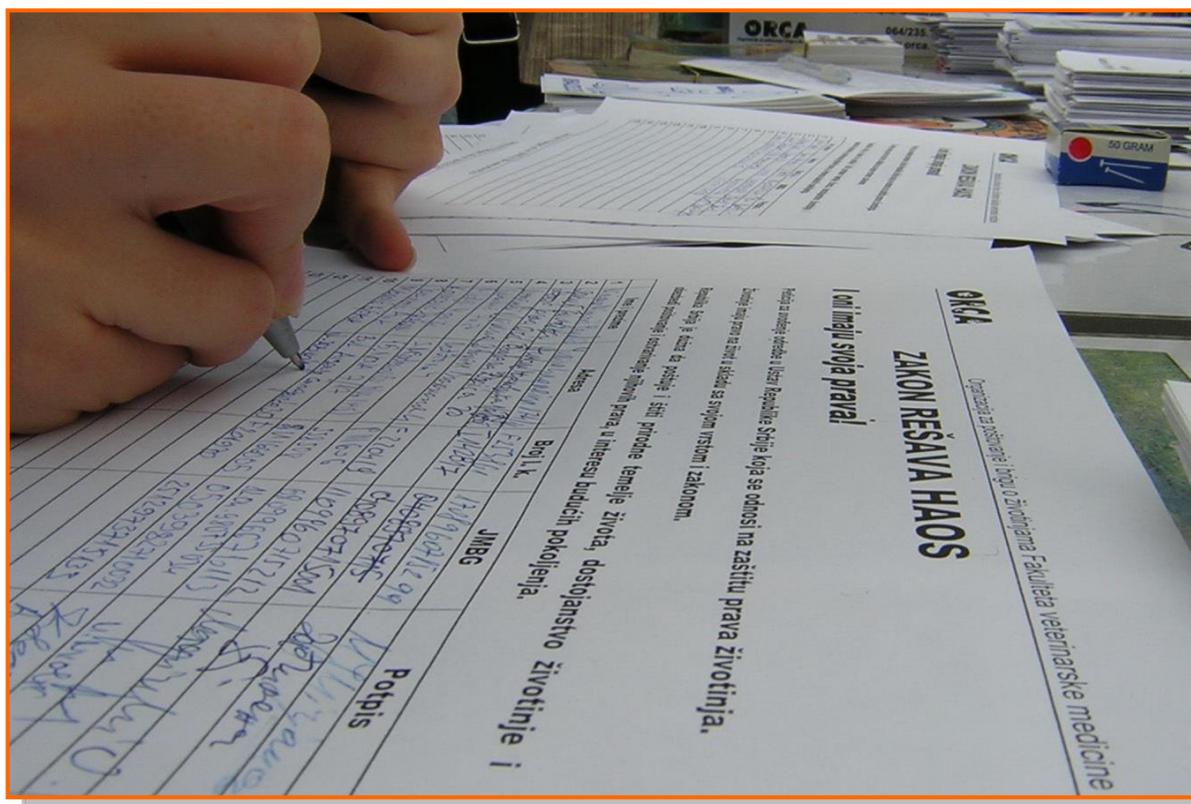
**ORCA – ORGANIZACIJA ZA POŠTOVANJE I BRIGU O
ŽIVOTINJAMA**

GODIŠNJI IZVEŠTAJ
2015

„91% stanovnika Srbije smatra da zaštititi životinja u Srbiji treba posvetiti veću pažnju.“ (IPSOS istraživanje „Stavovi javnosti o dobrobiti životinja“, ORCA i WSPA 2010.)

DOBRE POLITIKE ZA ŽIVOTINJE I LJUDE

Zbog čega je ovaj rad važan?

Jasna nacionalna politika je potrebna u oblasti dobrobiti životinja, zaštite životne sredine i ruralnog razvoja, kao i jake institucije koje će je sprovoditi. Pored toga, potrebno je međusobno uskladiti propise u ovim oblastima i harmonizovati ih sa pravnim redom Evropske unije. Kroz izradu predloga za unapređenje politika i propisa, njihovo javno zastupanje i kontinuirano praćenje stanja, ORCA doprinosi izgradnji pravnog okvira u ovim oblastima. U tom cilju, uključujemo stručnu i naučnu javnost, privredu, organizacije civilnog društva, građanke i građane, povezujući nauku, praksu i donosioce odluka.

Obnovljena inicijativa za osnivanje Nacionalnog saveta za dobrobit životinja

Januar 2015.

U januaru smo nastavili rad iz prošle godine na inicijativi za osnivanje Nacionalnog saveta za dobrobit životinja koji predstavlja mehanizam za obezbeđivanje monitoringa i strateškog planiranja razvoja oblasti zaštite dobrobiti životinja. Inicijativa je tokom 2014. godine predstavljena svim nadležnim organima, uključujući i Kabinet predsednika Vlade, Tim za poljoprivredu. Inicijativa je ocenjena pozitivno.

Krajem 2014. i tokom prve polovine 2015. godine, održan je veći broj sastanaka u Upravi za veterinu Ministarstva poljoprivrede u vezi sa ovom inicijativom, a kao rezultat ovih sastanaka, inicijativa je prihvaćena u smislu da je u Nacrt zakona o dobrobiti životinja predviđeno osnivanje Nacionalnog saveta. Vidimo kao potrebu nastavak razgovora sa nadležnima u cilju prihvatanja u celosti našeg predloga za detaljnije regulisanje uloge i obaveza Nacionalnog saveta.

Podsećamo da ORCA ovu inicijativu vodi od 2009. godine. Naime, Zakon o dobrobiti životinja koji je tada donešen, nije predvideo osnivanje Nacionalnog saveta za dobrobit životinja Republike Srbije. Zbog toga smo nakon njegovog donošenja pokrenuli ovu inicijativu. Osnovna uloga Nacionalnog saveta za dobrobit životinja jeste da kreira sistem dobrobiti životinja u Republici Srbiji kroz izradu i sprovođenje Strategije dobrobiti životinja, odnosno da prati i evaluira implementaciju ove Strategije.

Protokoli za procenu dobrobiti farmskih životinja pri inspekcijskoj kontroli, zvanično prihvaćeni od strane Ministarstva poljoprivrede

Februar 2015.

Prošle godine, izrađeni su protokoli za procenu dobrobiti farmskih životinja pri inspekcijskoj kontroli na farmama u Srbiji. Protokoli su izrađeni u saradnji sa veterinarskim inspektorima pri Upravi za veterinu Ministarstva poljoprivrede koji su prethodno prošli osmodnevnu obuku o metodologiji procene goveda, svinja, živine i ovaca na farmama, uz podršku *dr Siobhan Mullan* sa Univerziteta u Bristolu (Velika Britanija). Izrađeno je ukupno osam protokola, za procenu dobrobiti osam kategorija životinja (mlečne krave, tovnu junad, telad, ovce,

tovljenike, krmače, tovne piliće i kokoške nosilje) uz pisane instrukcije kako primeniti protokole i obaviti procenu dobrobiti na farmi. Protokoli sadrže mere bazirane na ishodima dobrobiti životinja, koje direktno ukazuju na dobrobiti životinja.

Nakon naučne provere i usmeravanja od strane *dr Mullan*, rad na protokolima je nastavljen u toku novembra i decembra prošle godine, kao i januara ove godine. Tom prilikom, veterinarski inspektori su testirali protokole na terenu u okviru obavljanja redovnih kontrola farmi i davali sugestije i preporuke za njihovo unapređenje. Izrađena su i dva dodatna protokola – za koze i za ćurke.

Nakon obavljenih konsultacija sa Upravom za veterinu Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine i Veterinarskom inspekcijom u periodu januar – mart 2015. godine, pri čemu su protokoli finalno usaglašeni sa zakonodavstvom, kao i sa praksom na osnovu inputa veterinarskih inspektora sa terena, te su u potpunosti prilagođeni potrebama inspeksijske kontrole u Srbiji. Ministarstvo poljoprivrede je nakon ovog procesa, krajem februara ove godine, **zvanično usvojilo protokole za procenu dobrobiti 10 kategorija farmskih životinja**, namenjenih veterinarskim inspektorima u sprovođenju službenih kontrola dobrobiti životinja na farmama u Srbiji. Istovremeno, način procene dobrobiti farmskih životinja, koristeći metodologiju iz ovih protokola, uključena je u zvaničan interni dokument veterinarske inspekcije kao jedan od „radnih ciljeva“ veterinarske inspekcije.

Realizovane obuke veterinarskih inspektora u svih 25 okruga u Srbiji

Mart – maj 2015.

Nakon usvajanja protokola kao zvaničnih dokumenata veterinarske inspekcije, namenjenih sprovođenju službenih kontrola dobrobiti životinja na farmama u Srbiji, u martu ove godine, dogovoreno je između Uprave za veterinu i ORCA, da se obuke o metodologiji procene dobrobiti farmskih životinja, odnosno korišćenju ovih protokola sprovedu za veći broj veterinara iz svih 25 okruga u Srbiji. Obuke je organizovala Uprava za veterinu uz podršku ORCA. Ove obuke su se održale u skladu sa zakonskom obavezom stalnog internog i eksternog osposobljavanja inspektora za vršenje službenih kontrola, ujednačenog rada, kao i istovetnosti procene i donošenja mera službenih kontrola dobrobiti životinja na farmama.

Ukupno 11 obuka je održano u periodu mart – maj 2015. godine, na kojima je prisustvovalo 160 veterinarskih inspektora. Obuke su vodila lica odabrana na osnovu stečenih znanja na obukama, kao i kompetencija koje imaju u skladu sa radnim mestom na kome su: predstavnik ORCA, predstavnik Grupe za dobrobit životinja u okviru Uprave za veterinu i četiri veterinarska inspektora.

Ove obuke predstavljaju neverovatno važan doprinos unapređenju primene propisa u oblasti dobrobiti životinja u Srbiji, a uključivanje protokola koji sadrže mere bazirane na ishodima dobrobiti životinja u zvanične službene kontrole veterinarske inspekcije, snažan su iskorak čak i odnosu na mnoge evropske zemlje, što je naš rad u ovoj oblasti učinilo zapaženim u okviru međunarodne stručne javnosti.

Izmene i dopune Zakona o dobrobiti životinja - predlozi ORCA za unapređenje

Jun 2015.

Povodom najavljenih izmena i dopuna Zakona o dobrobiti životinja, ORCA je, kao organizacija koja se unapređivanjem pravne zaštite životinja bavi 15 godina i koja je 2008/09 bila deo radne grupe koja je izradila prvi Zakon o dobrobiti životinja, informisala javnost o najznačajnijim pozitivnim i negativnim izmenama i dopunama. Ovom prilikom, naročito smo istakli **zabrinutost povodom najavljenog ukidanja zabrane ubijanja krznašica i naglasili neophodnost unapređenja mehanizama za efikasno sprovođenje Zakona.**

U svetlu predloženih izmena i dopuna, tokom juna 2015. godine, u javnost su plasirane neistinite informacije o navodnom propisivanju ubijanja pasa i mačaka na šta smo upozorili javnost, imajući u vidu da tekst Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o dobrobiti životinja ne predviđa ubijanje pasa i mačaka. Istakli smo da se namernim plasiranjem dezinformacija neodgovorno manipuliše emocijama građana i skreće pažnja javnosti sa važnih tema koje jesu predmet izmena i dopuna Zakona o dobrobiti životinja.

U cilju klarifikacije novonastale zabune, izdvojili smo odredbe Nacrta zakona koje predstavljaju **unapređivanje zaštite životinja:**

1. Usaglašavanje niza definicija sa odredbama propisa EU, kao i definicije dobrobiti životinja koja je usaglašena sa definicijom Svetske organizacije za zdravlje životinja;

2. Predviđanje osnivanja Nacionalnog saveta za dobrobit životinja – tela koje će razmatrati stručna pitanja od značaja za zaštitu i unapređivanje dobrobiti životinja;
3. Propisivanje izricanja obaveznih zaštitnih mera zabrane držanja i oduzimanja životinja za veći broj prekršaja u oblasti dobrobiti životinja;
4. Usaglašavanje odredaba zakona koje se odnose na dobrobit oglednih životinja sa novom Direktivom EU koja se odnosi na ovu oblast;
5. Usaglašavanje odredaba zakona koje se odnose na dobrobit životinja tokom klanja i prevoza sa odredbama propisa EU koje se odnose na ove oblasti;
6. Brisanje člana zakona kojim se ostavlja mogućnost da se pravna i fizička lica (bez registracije odgajivačnice) mogu baviti reprodukcijom životinja u komercijalne svrhe, čime se pozitivno utiče na eliminaciju uzroka pojave napuštenih životinja i
7. Uvođenje zabrane izvođenja pasa kojima su isečene uši i rep na izložbe, čime se utiče na efikasno sprovođenje zabrane seče repova i ušiju kod ovih životinja.

Istovremeno smo istakli da je **izmenama i dopunama Zakona propuštena prilika** da se:

1. Zabrani držanje i korišćenje domaćih životinja u cirkusima (aktuelnim zakonom zabranjeno je držanje i prikazivanje samo divljih životinja u cirkusima);
2. Propiše da se živina i kunići koji se kolju u domaćinstvu moraju zaklati od strane lica obučenog za tu vrstu poslova (aktuelni zakon ovu obavezu propisuje za sve životinje, osim za živinu i kuniće koji se kolju u domaćinstvu) i
3. Precizno propišu nivoi odgovornosti lica koja su uključna u proces korišćenja oglednih životinja i sankcije za postupanje ovih lica suprotno Zakonu.

Pokrenuli smo inicijativu da se Zakon o dobrobiti životinja izmeni, odnosno dopuni u ovim segmentima.

Istakli smo da predlog da se ukine zabrana držanja i gajenja životinja radi proizvodnje krzna i kože od 2019. godine, predstavlja korak nazad i značajno smanjenje dostignutog nivoa zaštite životinja i apelovali na Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine **da povuče predlog za ukidanje zabrane držanja i ubijanja životinja radi proizvodnje krzna** od 2019. godine. Period od narednih pet godina potrebno je iskoristiti kako bi se kroz

posebne akcione planove malobrojni uzgajivači krznašica preorijentisali na druge vidove proizvodnje. Takođe, predlažemo i da se dopunama Zakona odmah **zabrani osnivanje novih farmi krznašica**.

Inicijative za unapređivanje sprovođenja Zakona o dobrobiti životinja

Jun 2015.

U svetlu događaja u vezi sa izmenama i dopunama Zakona o dobrobiti životinja, skrenuli smo pažnju javnosti na činjenicu da je pored harmonizacije odredaba domaćeg zakonodavstva sa propisima EU, neophodno **posvetiti punu pažnju efikasnom sprovođenju Zakona**, što smatramo da je moguće postići jedino kroz:

1. Sveobuhvatno sagledavanje stanja dobrobiti životinja u Republici Srbiji;
2. Kreiranje strategije i posebnih akcionih planova koji se odnose na obezbeđvanje pune primene Zakona u različitim oblastima (farmske životinje, ogleadne životinje, kućni ljubimci i divlje životinje u zatočeništvu);
3. Osnivanje Koordinacionog tima nadležnih organa za efikasnu primenu Zakona;
4. Pojačati inspekcijски nadzor nad primenom odredaba zakona o dobrobiti životinja od strane veterinarske inspekcije;
5. Sprovođenje obuka lica od kojih zavisi dobrobit životinja u klanicama, tokom prevoza, u prihvatilištima, odgajivačnicama i slično i
6. Jačanje svesti javnosti o značaju dobrobiti životinja za ekonomski razvoj, društveno blagostanje i zaštitu životne sredine.

S tim u vezi, obnovili smo dve inicijative koja se tiču unapređenja sprovođenja Zakona o dobrobiti životinja:

1. **Inicijativa za izmene i dopune Krivičnog zakonika**. Inicijativa je usmerena na sveobuhvatnije sankcionisanje ubijanja i zlostavljanja životinja, odnosno stvaranje zakonskih pretpostavki za efikasnije sprovođenje propisa, i to kroz: povećanje predviđene kazne zatvora za zlostavljanje i ubijanje životinje; proširenje formulacije za borbe životinja na način da se ne kažnjava samo organizovanje borbi iz koristoljublja; definisanje napuštanja životinja kao krivičnog dela; predviđanje mogućnosti kažnjavanja za pokušaj izvršenja krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja i propisivanje još dve mere obezbeđenja:

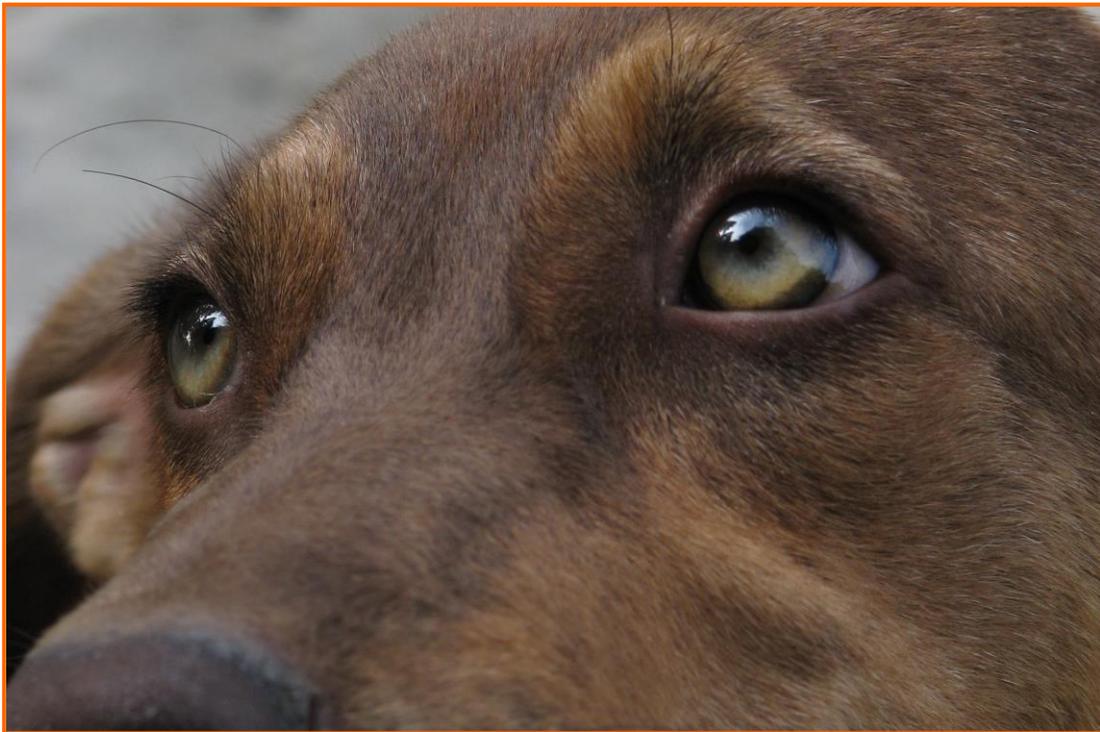
oduzimanje životinje i zabrana držanja životinje u slučaju izvršenja krivičnog dela zlostavljanja i ubijanja životinja.

2. **Inicijativa za nastavak rada Koordinacionog tima za sprovođenje propisa.** Njegova uloga je da omogući koordinisanu akciju nadležnih službi u cilju rešavanja slučajeva zlostavljanja životinja. Ovaj tim treba da pruži odgovor na pitanje šta je čija nadležnost u konkretnom slučaju i da kroz saradnju nadležnih službi predloži rešenja problema u sprovođenju propisa o dobrobiti životinja.

Jedino kroz uključivanje svih zainteresovanih strana moguće je obezbediti da propisi budu prilagođeni potrebama Republike Srbije i da se u potpunosti primene u praksi.

„86% stanovnika Srbije prepoznaje povezanost nasilja prema životinjama i nasilja prema ljudima.“ (IPSOS istraživanje „Stavovi javnosti o dobrobiti životinja“, ORCA i WSPA 2010.)

STOP nasilju prema životinjama!

Zbog čega je ovaj rad važan?

Naučno je utvrđena činjenica da su životinje osećajna bića, u stanju da poput čoveka, osećaju bol, patnju i stres. Zlostavljanje i ubijanje životinja je bitan aspekt nasilja u društvu. Naučna istraživanja su utvrdila povezanost između zlostavljanja životinja i nasilja prema ljudima. Zato je važno prepoznati zlostavljanje životinja kao pokazatelja agresivnog i destruktivnog ponašanja i pravovremeno ga sprečiti, odnosno sankcionirati. ORCA prati primenu propisa u oblasti dobrobiti životinja i nastoji da kroz informisanje, obuke i umrežavanje nadležnih organa, unapredi primenu propisa u ovoj oblasti. Kroz rad **Pravnog savetovališta za zaštitu životinja**, pružamo podršku i podstičemo građanke i građane da prepoznaju i prijave protivzakonito postupanje prema životinjama.

Rad pravnog savetovališta za zaštitu životinja u 2015. godini

Kontinuirano tokom 2015.

Pravno savetovalište za zaštitu životinja, osnovano je 2004. godine sa namerom da doprinese sprečavanju i sankcionisanju slučajeva zanemarivanja i zlostavljanja životinja uz pomoć za to predviđenih zakonskih sredstava. Ovaj cilj postižemo u saradnji sa građanima koji su prisustvovali nasilju prema životinjama i koji su spremni da ove slučajeve prijave i budu njihovi svedoci.

Pravni savet podrazumeva tumačenje zakona, objašnjenje pravnog postupka i predlog postupka. Značaj ovakvog pristupa je u tome što podstiče građane da se lično angažuju na rešavanju pravnih problema vezanih za zaštitu životinja, koristeći se pravnim sredstvima koja im pruža savremeno demokratsko društvo. Na ovaj način pomaže se izgradnja građanske svesti kod pojedinaca koji se obraćaju ORCA, građani se podstiču na aktivizam i osposobljavaju da se samostalno suočavaju sa društvenim problemima, kao i da sa svojim prijateljima i susedima podele svoje iskustvo i podstiču i njih na aktivan pristup društvenim problemima u svom okruženju.

Prijave koje najčešće dobijamo su u vezi sa zlostavljanjem (fizičkim, psihičkim ili seksualnim), trovanjem i ubistvom životinja, zanemarivanjem i/ili napuštanjem životinja, različitim sukobima građana u vezi sa životinjama i problemima u vezi sa načinom držanja životinja. Pored toga, građani se javljaju sa pritužbama na rad državnih organa, kao i da prijave organizovanje borbi životinja. ORCA na primljene prijave reaguje u skladu sa posebno utvrđenim protokolom.

Šta je zlostavljanje životinja?

Zlostavljanje životinja jeste svako postupanje ili nepostupanje sa životinjama kojim se namerno ili iz nehata izaziva bol, patnja, strah, stres, povreda, narušava genetska celovitost životinje i izaziva smrt. Obuhvata fizičko, psihičko i seksualno nasilje nad životinjama, zanemarivanje i napuštanje životinja, borbe životinja, kao i neke manje poznate oblike zlostavljanja poput gomilanja životinja (hordašenja).

„Preko 98% stanovnika Srbije smatra da je važno učiti decu odgovornom odnosu prema životinjama.“ (IPSOS istraživanje „Stavovi javnosti o dobrobiti životinja“, ORCA i WSPA 2010.)

ORCA Obrazovanje

Zbog čega je ovaj rad važan?

Deca i mladi su prirodno zainteresovani za životinje, što ih motiviše na učenje i razvija saosećajnost i odgovornost. Koristeći savremene metode učenja, obrazovanje i vaspitanje o dobrobiti životinja podiže kvalitet nastave i doprinosi formiranju budućih građanki i građana humanog, tolerantnog i demokratskog društva. „ORCA obrazovanje“ je program kojim obezbeđujemo podršku nadležnim institucijama da uključe Obrazovanje i vaspitanje o dobrobiti životinja u nastavne programe, a nastavnicima i vaspitačima da primene sadržaje o dobrobiti životinja u svakodnevnom radu. Kontinuirano pratimo kvalitet i dinamiku razvoja i primene Obrazovanja i vaspitanja o dobrobiti životinja. Cilj „ORCA obrazovanja“ je i unapređivanje nastavnih programa visokoškolskih ustanova – fakulteta veterinarske medicine, biologije, medicine, farmacije, ali i svih drugih koji mogu doprineti razvoju dobrobiti životinja u Srbiji (Učiteljski, Filozofski fakultet, Fakultet političkih nauka).

Stalna podrška nastavnicima za primenu sadržaja o dobrobiti životinja u radu

Kontinuirano tokom 2015.

ORCA obezbeđuje stalnu savetodavnu podršku vaspitačima, nastavnicima i psihološko-pedagoškim službama za primenu sadržaja o dobrobiti životinja u radu. Od školske 2007/08 godine, ORCA sprovodi program profesionalnog usavršavanja učesnika u obrazovanju: „Dobrobit životinja i mi“, odobren od strane Zavoda za unapređenje obrazovanja i vaspitanja. Ovaj program sprovode edukatori ORCA – vaspitači, nastavnici, psiholozi i pedagozi koji imaju obimno iskustvo u radu u prosveti i koji su prošli posebne domaće i međunarodne obuke o obrazovanju i vaspitanju o dobrobiti životinja i specifične trenerske seminare.

Nastavne jedinice koje nudimo, osmišljene su tako da se mogu primeniti u nastavi ili vaspitno-obrazovnom radu. One su opremljene različitim materijalima koji olakšavaju usvajanje znanja (info listovi, fotografije, video materijali), a svi sadržaji osmišljeni su u saradnji sa prosvetnim radnicima, konsultacijama sa pedagoško-psihološkom službom kao i praktičnom proverom u obrazovno-vaspitnom radu.

Ukoliko ste vaspitač ili nastavnik posetite našu web prezentaciju koju smo posvetili obrazovanju o dobrobiti životinja. Odatle možete besplatno preuzeti nastavne jedinice za primenu u svom radu i pročitati iskustva drugih učesnika u obrazovanju.

Podrška nastavnicima biologije

ORCA pruža savetodavnu podršku nastavnicima biologije u osnovnim i srednjim školama da zamene ogleadne životinje koje su koristili za izvođenje praktične nastave.

Zakon o dobrobiti životinja („Službeni glasnik RS“, br. 41/09) koji je stupio na snagu 2009, godine, propisao je da oglede na životinjama u obrazovne svrhe mogu se sprovoditi samo ako ne prouzrokuju bol, patnju, strah, stres, povredu ili smrt životinja, odnosno da je u osnovnim i srednjim školama dozvoljeno obavljati vežbe na živim životinjama koje su opservativnog karaktera (član 44. stav 2.). Kako bismo omogućili primenu savremenih metoda u nastavi, obezbeđujemo stalnu podršku i savetodavni rad sa zaposlenima u obrazovanju, kao i potrebna nastavna sredstva.

Podrška fakultetima

ORCA pruža savetodavnu podršku nastavnicima na biomedicinskim fakultetima, srednjim i osnovnim školama da zamene ogledne životinje koje su koristili za izvođenje praktičnih vežbi iz biologije, fiziologije, farmakologije i srodnih predmeta.

Zakon o dobrobiti životinja („Službeni glasnik RS“, br. 41/09) koji je stupio na snagu 2009, godine, propisao je da ogledi na životinjama u obrazovne svrhe mogu se sprovoditi samo ako ne prouzrokuju bol, patnju, strah, stres, povredu ili smrt životinja, odnosno da je u osnovnim i srednjim školama dozvoljeno obavljati vežbe na živim životinjama koje su opservativnog karaktera (član 44. stav 2.).

Kako bismo omogućili primenu savremenih metoda u nastavi, obezbeđujemo stalnu podršku i savetodavni rad sa zaposlenima u obrazovanju, kao i potrebna nastavna sredstva.

„50% stanovnika Srbije razmišlja o dobrobiti životinja od kojih potiču mesni proizvodi.“ (IPSOS istraživanje „Stavovi javnosti o dobrobiti životinja“, ORCA i WSPA 2010.)

PET SLOBODA NA FARMI

Zbog čega je ovaj rad važan?

Dobrobit životinja je jedan od ključnih faktora kvaliteta i bezbednosti hrane životinjskog porekla. ORCA podstiče proizvođače i otkupljivače hrane da se aktivno uključe u unapređivanje dobrobiti farmskih životinja i upoznaje ih sa ekonomskim koristima koji iz toga proističu. Povezujemo proizvođače koji poštuju standarde dobrobiti životinja, otkupljivače hrane životinjskog porekla i potrošače. Jačamo svest potrošača o značaju dobrobiti farmskih životinja za kvalitet i bezbednost hrane životinjskog porekla, kao i njihovom pravu na informisanost i mogućnost izbora pri kupovini namirnica životinjskog porekla. Na ovaj način unapređuje se konkurentnost proizvoda životinjskog porekla i povećava izvoz u zemlje Evropske unije.

Nastavak aktivnosti Radne grupe za unapređenje sektora proizvodnje hrane u Srbiji

Kontinuirano tokom 2015.

Radna grupa za unapređenje sektora proizvodnje hrane u Srbiji, pri Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine nastavila je sa radom u 2015 godini. ORCA je redovno učestvovala u sastancima ovog tela.

Podsećamo da je ORCA na osnovu dugogodišnje dobre saradnje sa Ministarstvom poljoprivrede i zaštite životne sredine, kao i na osnovu prepoznavanja kvaliteta našeg rada i rezultata koje smo postigli u oblasti dobrobiti farmских životinja i bezbednosti hrane, avgusta 2014. godine prihvaćena kao član **Radne grupe za unapređenje sektora proizvodnje hrane u Srbiji, pri Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine.**

Ova radna grupa sastoji se od predstavnika različitih zainteresovanih strana u okviru sektora industrije hrane – proizvođača, prerađivača hrane, otkupljivača, Privredne komore Srbije itd. Ciljevi radne grupe su uključivanje svih relevantnih zainteresovanih strana u strateške diskusije, strateški razvoj i razvoj politika, proces harmonizacije propisa sa propisima EU, u cilju informisanja i savetovanja Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine u vezi sa strategijama, politikama, sprovođenjem propisa i upravljanja u oblasti proizvodnje i prerade hrane, objekata za proizvodnju hrane, upravljanje sporednim proizvodima životinjskog porekla itd.

Uključivanje ORCA u ovu radnu grupu, označilo je prepoznavanje dobrobiti životinja kao teme od značaja za sektor proizvodnje i prerade hrane, odnosno važnog faktora kvaliteta i bezbednosti hrane.

ORCA učestvovala na drugoj AssureWel radionici u Beču

April 2014.

Tokom 29-30. aprila ove godine, učestvovali smo, zajedno sa predstavnikom Veterinarske inspekcije, na drugoj međunarodnoj radionici projekta „AssureWel” u Beču. Naslanjajući se na uspeh prošlogodišnje radionice koja je okupila organizacije iz Evrope koje imaju razvijene sertifikacione šeme za dobrobit životinja u oblasti proizvodnje hrane i pokrenula diskusiju u ovoj oblasti, tema

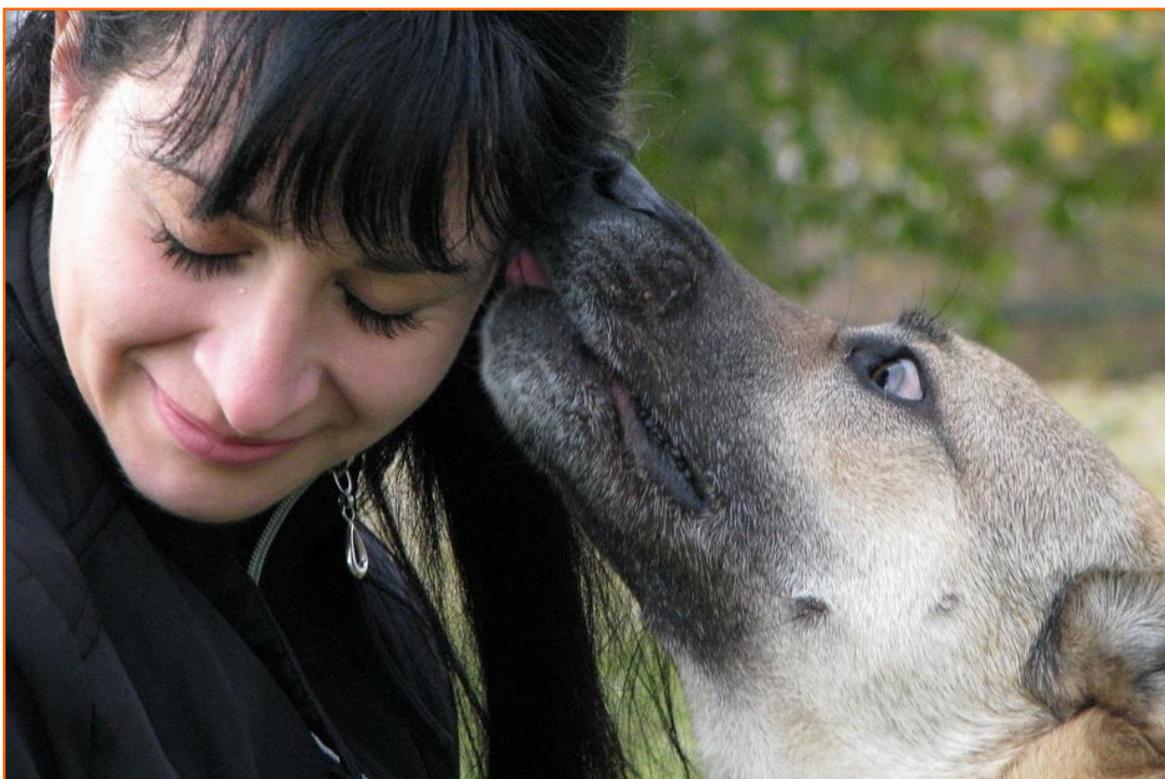
ovogodišnje radionice je bila razmena znanja i iskustava između sertifikacionih šema, odnosno međusobno prepoznavanje i povezivanje u svrhu saradnje. Na radionici je učestvovalo devet zemalja i to: Velika Britanija, Nemačka, Austrija, Holandija, Švajcarska, Italija, SAD, Kanada i Srbija (jedina zemlja van EU i SAD). Bilo je stručnjaka sa pet Univerziteta. Organizator radionice je „AssureWel” projekat (2010-2015) u saradnji sa austrijskim domaćinima – organizacijom „Četiri šape” i Univerzitetom BOKU, odeljenjem za nauku o farmским životinjama. „AssureWel” projekat zajedno sprovode Britansko kraljevsko društvo za sprečavanje okrutnosti prema životinjama – RSPCA, organizacija „Soil Association” i Univerzitet u Bristolu (Velika Britanija).

Poseban prostor radionice posvećen je korišćenju mera zasnovanih na ishodima dobrobiti životinja prilikom procene dobrobiti životinja na farmi, odnosno njihovo uključivanje u sertifikacione šeme, što je ujedno i osnovni cilj „AssureWel” projekta. ORCA je na radionici imala veoma zapaženu prezentaciju na temu izrade Protokola za procenu dobrobiti farmских životinja pri inspekcijskoj kontroli na farmama u Srbiji koji su bazirani na ishodima dobrobiti životinja (prilagođeni „AssureWel” protokoli). Predstavnik ORCA je opisao pozadinu nastanka ovih protokola, a predstavnik veterinarske inspekcije i predstavio strukturu i sadržaj protokola, procedure kroz koje su protokoli prilagođeni uslovima u Republici Srbiji i usvojeni kao deo službene inspekcijske kontrole dobrobiti farmских životinja.

Predstavnici drugih zemalja učesnica su pohvalili proces uvođenja i implementacije navedenih Protokola u sklopu službenih kontrola dobrobiti životinja, rekavši da je on sproveden na visokom nivou, te da je Republika Srbija napravila iskorak u odnosu na Evropsku Uniju uvođenjem navedenih Protokola u službenu kontrolu dobrobiti životinja na farmi, čime se pored proizvodnje u skladu sa standardima dobrobiti otvaraju vrata i za razvoj organske stočarske proizvodnje u Srbiji.

„66% lokalnih samouprava u Srbiji smatra da je problem napuštenih pasa izražen“ (Nacionalno istraživanje stanja u oblasti kontrole populacije napuštenih pasa u lokalnim samoupravama u Srbiji, Uprava za veterinu i ORCA, 2015.)

DOM UMESTO AZILA

Sprovedeno Nacionalno istraživanje stanja u oblasti kontrole populacije napuštenih pasa u lokalnim samoupravama u Srbiji

Januar-jun 2015.

Zbog čega je ovaj rad važan?

Prisustvo napuštenih životinja u urbanim i ruralnim sredinama predstavlja jedan od najznačajnijih komunalnih problema sa kojima se suočavaju lokalne samouprave u Srbiji. ORCA pruža podršku lokalnim institucijama u izradi i sprovođenju programa humane i efikasne kontrole populacije napuštenih životinja i prati sprovođenje javnih politika i propisa u ovoj oblasti. Program „Dom umesto azila“ je namenjen vlasnicima pasa i mačaka u cilju jačanja odgovornog vlasništva kroz informisanje, obrazovanje i podršku, a takođe insistira na aktivnom uključivanju veterinaru i organizacija civilnog društva u promovisanje odgovornog vlasništva i rešavanje problema napuštenih životinja.

Početakom 2015. godine Uprava za veterinu Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine i ORCA, sproveli su istraživanje stanja u oblasti kontrole populacije napuštenih pasa u lokalnim samoupravama u Srbiji. Istraživanje je podržalo Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave. Cilj ovog istraživanja bilo je sagledavanje kapaciteta, potreba i praksi lokalnih samouprava u vezi sa izvršavanjem obaveza koje im nameće Zakon o dobrobiti životinja u pogledu kontrole i smanjenja populacije napuštenih pasa, odnosno pregled mera koje lokalne samouprave sprovode u ove svrhe.

Lokalnim samoupravama su poslani posebno izrađeni upitnici, izrađeni na osnovu upitnika koje je predložila Svetska organizacija za zdravlje životinja – OIE i prilagođeni specifičnostima lokalnih samouprava u Srbiji na osnovu prethodnog iskustva ORCA u sprovođenju istog tipa istraživanja tokom 2011-2012. godine. Upitnici su poslani u svih 145 lokalnih samouprava (122 opštine, 22 grada i Grad Beograd). 82 lokalne samouprave su svoje odgovore poslale u propisanom roku.

Rezultati istraživanja su pokazali da 94% lokalnih samouprava, smatra da problemi u vezi sa napuštenim životinjama postoje na njihovoj teritoriji i da su izraženi. Uprkos tome, kao i obavezi koju propisuje Zakon o dobrobiti životinja, više od polovine lokalnih samouprava, nema programe kontrole i smanjenja napuštenih životinja. Opštine i gradovi, međutim, uglavnom izdvajaju određena sredstva za sporadičnu primenu pojedinih mera poput sterilizacije, hvatanja i odnošenja pasa u druge lokalne samouprave, vraćanja na ulicu i/ili smeštanja u prihvatilišta, ali bez praćenja, merenja i evaluacije rezultata njihove primene. Nema pouzdanih podataka o faktorima koji utiču na postojanje pasa lualica poput broja pasa, kulture držanja pasa, uslova njihovog opstanka na ulici, stavova građana o problemima u vezi sa psima i kapacitetima relevantnih službi koje je potrebno uključiti u programe kontrole. Dodatno, opštine u proseku izdvajaju više od 120 miliona dinara godišnje, na ime odšteta građanima koje su ujeli psi.

Osnovni zaključak istraživanja je da do sada primenjivan stihijski pristup rešavanja problema napuštenih pasa nije doveo do smanjenja problema u vezi sa njima, čak i uprkos značajnim sredstvima koja se kontinuirano izdvajaju i troše za tu namenu. Neophodno je promeniti pristup i obezbediti podršku države u rešavanju ovog problema na human i efikasan način.

Učešće ORCA na četvrtom sastanku Upravnog odbora Platforme o dobrobiti životinja za Evropu, Svetske organizacije za zdravlje životinja - OIE

Maj 2015.

U Beogradu je 5. i 6. maja 2015. godine, održan četvrti sastanak Upravnog odbora Platforme o dobrobiti životinja za Evropu, Svetske organizacije za zdravlje životinja – OIE. Cilj sastanka je da predstavi nastavak implementacije aktivnosti Platforme u periodu od prethodnog sastanka (Brisel, 2014) kao i da predstavi šestomesečni program za naredni period, a učesnici pozovu na diskusiju.

Jedna od značajnih tema sastanka je **regionalna inicijativa OIE Platforme o napuštenim psima na Balkanu**. U sklopu ove teme, predstavljeni su rezultati prvog upitnika o samoproceni balkanskih država u oblasti kontrole populacije napuštenih pasa. Kao primer dobre prakse u sprovođenju samoprocene, a naročito dobre saradnje između države i civilnog sektora, odabrana je Srbija i zamoljena da predstavi rezultate nedavnog istraživanja, odnosno svoje iskustvo u oblasti kontrole populacije napuštenih pasa u lokalnim samoupravama.

S tim u vezi, ORCA je učestvovala na sastanku da bi predstavila rezultate Istraživanja stanja u oblasti kontrole populacije napuštenih pasa u lokalnim samoupravama u Srbiji, sprovedenog od strane Uprave za veterinu i ORCA. Na osnovu dobijenih rezultata, sastavili smo i preporuke za dalji rad, koje smo takođe prezentovali na sastanku, a odnose se na: razvoj modernog pravnog okvira baziranog na preporukama OIE i uključivanje najboljih evropskih praksi; puna primena OIE standarda u ovoj oblasti, izradu Nacionalne strategije upravljanja populacijom pasa koja će usmeriti rad lokalnih samouprava u ovoj oblasti; unapređenje znanja i promociju strateškog pristupa koji se fokusira na prevenciju, radije nego na reakciju; postizanje razumevanja ključnih aktera da ne postoje „brza rešenja“ kada je u pitanju kontrola populacije pasa, već je neophodno da ona postane deo lokalnih politika koje zahtevaju kontinuiranu implementaciju; kreiranje i komuniciranje primera dobre prakse; postizanje razumevanja ključnih aktera o značaju sledećih aktivnosti: stručna procena stanja u oblasti kontrole populacije napuštenih pasa, akcioni plan baziran na rezultatima procene stanja, kontinuitet implementacije mera, monitoring i evaluacija preduzetih mera.

Predstavljanje istraživanja, a naročito preporuke za nastavak rada u ovoj oblasti bile su zapažene od strane učesnika sastanka i prepoznata je potreba da se one u narednom periodu prošire na regionalni nivo.

Uspostavljena saradnja sa Svetskom organizacijom za zaštitu

životinja

Maj 2015.

Na sastanku Svetske organizacije za zdravlje životinja – OIE, održanom u maju ove godine, obnovili smo komunikaciju sa Svetskom organizacijom za zaštitu životinja (*World Animal Protection - WAP*) i ubrzo potom ostvarili saradnju na razvoju sistema upravljanja populacijom pasa u Srbiji.

Tokom kasnijih razgovora sa predstavnicima WAP, identifikovali smo oblasti saradnje od zajedničkog interesa poput istraživanja stanja u oblasti upravljanja populacijom pasa i kontrole populacije napuštenih pasa u Srbiji; razvoja nacionalnih i lokalnih strateških dokumenata u ovoj oblasti; obrazovanja. Imajući u vidu da WAP već sprovodi aktivnosti u ovoj oblasti u susednoj Rumuniji, identifikovali smo da bi saradnja na zajedničkim aktivnostima mogla doprineti stvaranju sistema održivog upravljanja populacijom pasa u Srbiji, što bi se kao primer dobre prakse u skoroj budućnosti moglo preneti na čitav region.

Izložba mešanaca 2015.

Decembar 2015.

„Svaki mešanac je poseban, a samo jedan je najmešanac“

U nedelju, 6. decembra 2015., Organizacija za poštovanje i brigu o životinjama - ORCA organizovala je Veliku godišnju izložbu pasa mešanaca u okviru 57. Međunarodne izložbe pasa svih rasa – CACIB Beograd na Beogradskom sajmu. Održavanje izložbe omogućio je **TRAINER** hrana za pse. Za ORCA je čast što je izložbu podržao ovaj proizvođač hrane, jer on svoje proizvode ne testira na životinjama!

Ovogodišnjom izložbom pasa mešanaca želeli smo da ukažemo na značaj odgovornog vlasništva, kao dela kulture življenja čoveka i njegovih ljubimaca. Odgovorno vlasništvo znači brigu o potrebama kućnog ljubimca, a podrazumeva i obavezno obeležavanje, vakcinaciju i sterilizaciju životinje. Na ovaj način odgovoran vlasnik doprinosi i rešavaju mnogobrojnih društvenih problema, kao što su: problem napuštenih životinja, prenošenje zoonoza, ugrožavanje bezbednosti, zlostavljanje životinja i slično. Izložbom mešanaca želimo da pokažemo koliko su mešanci posebni i šarmatni, kao i da podstaknemo buduće odgovorne vlasnike da usvoje baš mešanca.

Učesnici izložbe su imali priliku da ovekoveče ovaj dan jednim „Profi photo session-om“, a fotografije su nakon izložbe postavljene na ORCA facebook stranici i mogle su besplatno da se preuzmu.

Domaćin ovogodišnje izložbe bio je **Nikola Đuričko**, naš poznati glumac. Žiri u sastavu: **Biljana Srbijanović** - spisateljica i rediteljka, dr **Vladimir Magaš** – doktor veterinarskih nauka i **Goran Vuković** - međunarodni kinološki sudija odabrali su mešance koji najvernije opisuju sledeće titule:

Najveći kicoš - Pas koji posebnu pažnju poklanja svom držanju i fizičkom izgledu, lep, otmen, gord i pomalo uobražen.

❖ **PAS GALA, VLASNIK: JOVICA PILJAK**

Najumiljatija mešanka - Sladak, prijemčiv i neobično nežan pas. Druželjubitiv i uporan u ostvarivanju kontakta.

❖ **PAS ALISA, VLASNICA: VESNA STANKOVIĆ**

Najglasniji mešanac - Pas prodornog laveža koji nikada ne prestaje

❖ **PAS ŠUCA, VLASNICA: JOVANA TODOROVIĆ**

Najčupaviji mešanac - Pas koji se može pohvaliti veoma upadljivom frizurom kod koje svaka dlaka vodi svoju politiku.

❖ **PAS ŠVRCA, VLASNIK: PREDRAG MARINOVIĆ**

Najklempavija mešanka - Pas velikih i lepih ušiju, podložnih zakonu gravitacije

❖ **PAS LOKICA, VLASNICA: DANIJELA STANIĆ**

Najneposlušnija mešanka - Pas koji je pogazio sva pravila škole lepog ponašanja i sa čijim vlasnikom sigurno saosećaju svi učesnici ove izložbe

❖ **PAS VUKA, VLASNICA: NATAŠA NIKOLOV**

Najplemenitiji pogled - Pas sa velikim, toplim očima koji odišu dobrotom i pitomošću

❖ **PAS DŽEKI, VLASNICI: BOJANA I HENRI VLASAK**

Najlepši rep - Pas sa lepim i negovanim repom koji se 'dobro' drži, ponosno pokazuje i veselo vrti

❖ **PAS MEDA, VLASNICA: ZORICA LAZAREVIĆ**

Najlepši par dete i ljubimac - Par koji pleni uzajmnom ljubavlju

❖ **PAS ĐURA, DETE ISKRA**

Najsličniji lik - Pas koji najviše liči na svog vlasnika

❖ **PAS ARIJA, VLASNICA: DUŠICA KOVAČEVIĆ**

Naj e-mešanac - najfotogeničniji mešanac koji je osvojio najviše lajkova fanova ORCA Facebook stranice!

❖ **PAS ŽUĆA, VLASNICA: MILICA ŽIVKOVIĆ**

Najplemenitija priča – sudbina psa i njegove vlasnice koja je osvojila srca volontera ORCA i publike.

❖ **PAS ŽUĆA, VLASNIK: BORIS BAJČETIĆ**

Žuća je bio napušten pas mešanac koji je skrenuo pažnju na sebe vozeći se autobusima gradskog prevoza. Beograđani su ga toliko zavoleli, da su mu otvorili čak i Facebook stranicu na kojoj su putnici prenosili njegove dogodovštine iz gradskog prevoza. Danas Žuća nije više napušten pas, već ima svog vlasnika sa kojim će sa ponosom prodefilovati na velikoj godišnjoj izložbi pasa mešanaca.

Volonteri ORCA dodelili su titulu mešanki koja se njima najviše dopala. Titulu je poneo:

❖ **PAS ESTER, VLASNICA: MARIJA BOŽIĆ**

NAJMEŠANAC 2015.

Mešanac koji je sam za sebe izložba u malom, to je pas koji najlegitimnije odražava sve osobine mešanca, a koji je zadržao svoj unikatan šarm

PAS VLAŠKO, VLASNIK: UDRUŽENJE ARC

Pobednici su dobili pehare i medalja, kao i naročito vredne i korisne nagrade koje su im ove godina pripremio TRAINER. Svi posetioци izložbe mešanaca dobili su poklon paket sa vrhunskom TRAINER hranom za pse i šarmantnu ORCA maramu, koju će njihov ljubimac s ponosom nositi u šetnji.

„35% stanovnika Srbije bi kupovalo proizvode koji nisu testirani na životinjama“ (IPSOS istraživanje „Stavovi javnosti o dobrobiti životinja“, ORCA i WSPA 2010.)

OGLEDALO ODGOVORNOSTI

Zbog čega je ovaj rad važan?

Danas se, širom sveta, u laboratorijskim ogledima koristi preko 100 miliona životinja godišnje. „Međunarodno prepoznato 3R pravilo, korisna je vodilja za korišćenje oglednih životinja u nauci“ (OIE TAHC, 2009). Program „OGLEDalo odgovornosti“ realizujemo kroz saradnju sa učesnicima u sprovođenju ogleda sa ciljem ostvarivanja dobrobiti oglednih životinja i dosledne primene „3R pravila“. Takođe, pružamo podršku nadležnim institucijama u izradi i sprovođenju javnih politika i propisa u oblasti dobrobiti oglednih životinja, odnosno pratimo njihovo sprovođenje.

Učešće ORCA u radu Etičkih komisija i Etičkog saveta u 2015.

Kontinuirano, tokom 2015.

Zakonom o dobrobiti životinja („Službeni glasnik RS”, broj 41/2009) propisana je obaveza Ministra poljoprivrede da osnuje je **Etički savet za dobrobit oglednih životinja**. Etički savet, između ostalog: daje savete iz etike i dobrobiti životinja prilikom sprovođenja oglada i genetskih modifikacija i manipulacija životinja; daje stručna mišljenja o etičkoj i naučnoj opravdanosti obavljanja oglada, kao i prekida oglada na životinjama; daje savete radi usaglašavanja rada etičkih komisija za zaštitu dobrobiti oglednih životinja; daje stručna mišljenja o izvođenju specifičnih i invazivnih oglada; učestvuje u razvoju i promovisanju alternativnih metoda obavljanja oglada.

Pored Etičkog saveta koji osniva Ministar poljoprivrede, svaka naučnoistraživačka organizacija mora osnovati **Etičku komisiju za zaštitu dobrobiti oglednih životinja**. Etička komisija, između ostalog: utvrđuje način sprovođenja oglada na životinjama, u skladu sa Zakonom o dobrobiti životinja; obavlja stručnu kontrolu nad sprovođenjem oglada na životinjama; organizuje obuku lica koja sprovode ogledne na životinjama; daje stručna mišljenja ministru o etičkoj i naučnoj opravdanosti sprovođenja oglada.

ORCA putem svojih predstavnika, od 2005. godine aktivno učestvuje u radu većeg broja etičkih komisija koje odlučuju o opravdanosti izvođenja oglada na životinjama u naučnim istraživanjima, pri više fakulteta Univerziteta u Beogradu (Medicinski fakultet, Biološki fakultet, Poljoprivredni fakultet i Farmaceutski fakultet) i drugih naučnoistraživačkih ustanova (Institut za primenu nuklearne energije – INEP, Institut za stočarstvo, Institut za virusologiju, serume i vakcine – „Torlak” i Vojnomedicinska akademija).

„3R pravilo” je međunarodno prihvaćeno načelo za humano korišćenje životinja u ogledne svrhe i podrazumeva zamenu i smanjenje broja oglednih životinja koje se koriste u ogledima, kao i usavršavanje oglednih procedura. Pored značaja za dobrobit životinja, „3R pravilo” doprinosi kvalitetu oglada.

Pored toga, ORCA je na poziv Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede uključena u rad nacionalnog Etičkog Saveta za dobrobit oglednih životinja i od 2009. godine ima svog predstavnika u Savetu.

Svake godine, etičke komisije pri fakultetima i naučnoistraživačkim ustanovama dobijaju zahteve za odobravanje radova koji uključuju korišćenje oglednih životinja. Uloga ORCA je da kroz postavljanje pitanja i predlaganje rešenja koja uključuju smanjenje i/ili zamenu oglednih životinja alternativnim metodama, postakne bolju primenu etičkih principa pri donošenju odluka o odobravanju oglada na životinjama i dosledno sprovođenje „3R pravila“.

ORCA izradila Predlog za obavljanje kontrola institucija koje obavljaju ogledne ili uzgajaju životinje za ogledne

Jun 2016.

Na osnovu rezultata istraživanja o korišćenju oglednih životinja u radu obrazovnih i naučno-istraživačkih institucija koje smo sproveli prošle godine, kao i razgovora koje smo tom prilikom obavili sa članovima Etičkih komisija – laicima koji su učestvovali u njihovom radu, sastavili smo **Predlog za obavljanje kontrola institucija koje obavljaju ogledne ili uzgajaju životinje za ogledne**.

Kontrolu ovih institucija vrše veterinarski inspektori prema zakonu, međutim, predloženo je da se nadgledanje vrši na više nivoa (od strane samih istraživača, naučnih supervizora, osoba zaduženih za dobrobit životinja pri instituciji, veterinaru). Interno nadgledanje mogu vršiti članovi Etičkih komisija i članovi savetodavnog tela za dobrobit oglednih životinja, dok eksterne kontrole obavljaju veterinarski inspektori, predstavnici Etičkog saveta za dobrobit životinja i inostrani eksperti. Predlog ORCA za obavljanje kontrole sadrži pregled upravljačkih procedura i dokumentacije u vezi sa organizacijom smeštajnog prostora i uslovima držanja životinja, dobrobiti životinja i zaštiti ljudi, osoblju, organizaciji veterinarske zaštite, kao i drugim važnim aspektima u vezi sa uzgojem i/ili korišćenjem životinja u ogledima.

„Priroda nije mesto koje posećujemo. Ona je dom.“ (Gary Snyder)

ZAŠTITA STANIŠTA I VRSTA

Zbog čega je ovaj rad važan?

Neumereno korišćenje divljih vrsta i njihovih staništa, jedan je od glavnih uzroka iščezavanja iz prirode brojnih vrsta životinja i biljaka. Ovaj program se fokusira na istraživanje i razvoj preporuka za mere zaštite vrsta i staništa u Srbiji, učestvujući na taj način u pripremi zemlje za razvijanje i primenu Natura 2000 mreže zaštićenih područja u Srbiji i obezbeđivanju naučno utvrđenih činjenica od značaja za zaštitu prirode. Dodatno, ORCA sprovodi aktivnosti u vezi sa jačanjem kapaciteta državnih institucija nadležnih za primenu propisa o zaštiti prirode i značajan smo predstavnik sektora civilnog društva u procesu primene CITES konvencije u Srbiji.

Pokrenuli smo program „Energetske zadruge“

Jun 2015.

Efekti klimarskih promena sve su zapaženiji u svetu, a zabrinutost u vezi sa globalnim zagrevanjem je u porastu. Mnoge zemlje su prepoznale potrebu za uvođenjem i sprovođenjem mera sa ciljem sprečavanja i prilagođavanja klimatskim promenama i postavile sebi ambiciozne ciljeve za redukciju emisija gasova se efektom staklene bašte. **„Do 2020. godine 37% ukupne električne energije u Srbiji treba da bude poreklom iz obnovljivih izvora“** (Nacionalni akcioni plan za obnovljive izvore energije).

S tim u vezi, ORCA je pokrenula program pod nazivom **"Lokalni razvoj u oblasti obnovljive energije: energetske zadruge"** sa ciljem stvaranja uslova za uvećanje lokalnih ekonomskih mogućnosti kroz uvođenje modela energetske zadruge u Srbiji. ORCA nastoji da kroz istraživanje, obuke i umrežavanje zainteresovanih strana, doprinese uspostavljanju energetske zadruge u našoj zemlji. Energetske zadruge mogu biti veoma efektivan mehanizam za povećanje procenta energije koja potiče iz obnovljivih izvora energije, uz poštovanje principa zaštite životne sredine.

Ohrabreni kontaktima koje smo uspostavili prošle godine sa relevantnim međunarodnim organizacijama i mrežama iz ove oblasti - Evropskom federacijom građanskih grupa i zadruge za obnovljive izvore energije - *REScoop.eu*, *Youth Network for Sustainable Energy* i *European Regional Framework for Cooperation*, kao i saradnjom koja je u međuvremenu ostvorena sa Zadružnim savezom Srbije, ORCA je u partnerstvu sa ovim organizacijama razvila projektne predloge u oblasti zelene energije.

Slepi miševi i Natura 2000 u Srbiji

Septembar 2015.

U većini zaštićenih dobara u Srbiji, nema sistematskog i planskog monitoringa i inventarizacije vrsta, koji je u skladu sa evropskim smernicama dobre prakse. Posledica toga je nedostatak ili nekompletnost informacija o fauni slepih miševa. Sa druge strane, zakonodavstvo Srbije prepoznaje sve vrste slepih miševa kao strogo zaštićene i od upravljača zaštićenih dobara zahteva da obezbede adekvatne mere zaštite. Uprkos potrebama kako zakonodavstva, tako i prakse,

usled nedovoljno pouzdanih podataka o slepim miševima, mere zaštite su najčešće neadekvatno dizajnirane i primenjene.

Srbija je na putu pristupanja Evropskoj uniji i u ubrzanom je procesu harmonizacije propisa sa EU i unapređenja njihove primene. Najznačajniji alat zaštite u Evropi danas je mreža zaštićenih područja Natura 2000 – cilj koji Srbija nastoji da postigne. U skladu sa tim, postojanje velike populacije vrsta slepih miševa uključena u Dodatak II Direktive o staništima je jedan od kriterijuma za određivanje SAC specijalnih područja zaštite (*Special Areas of Conservation - SACs*) u okviru mreže Natura 2000.

Cilj ovog projekta je da se nadoveže na postojeće napore inventarizacije skloništa slepih miševa i značajnih staništa za slepe miševe u Ovčarsko-kablarskoj klisuri i da obezbedi posebne preporuke za zaštitu važnih skloništa i staništa za slepe miševe, kao što je to identifikovano kroz istraživanje, a u skladu sa poslednjim naučnim saznanjima i evropskom dobrom praksom. Pored istraživačkih aktivnosti koje nam pružaju informacije o distribuciji, brojnosti i aktivnosti slepih miševa, projekat razvija i relevantne edukativne i informativne materijale koji će biti distribuirani svim relevantnim zainteresovanim stranama, ekspertima i široj javnosti. U saradnji sa upravljačima zaštićenih dobara . projekat doprinosi efikasnu i dugotrajnu zaštitu slepih miševa i drugih divljih životinja u ciljnoj oblasti.